

ROMUDENŃ

Gbẽ s̃inda p̃ínki bi durunnakeriime 1:1-3:20

Lákū Luda ò tó yā bo kúnwo nna nà 3:21-4:25

Kunna gbẽ dufunŃ ũ Kirisi gūn 5:1-8:39

Yā kū Luda ten wete IsarailanŃ musu 9:1-11:36

YesudenŃ yákenaa 12:1-15:13

P̃olu f̃okpammanaa 15:14-16:27

P̃olu f̃okpana RomudenŃa

¹ Makū P̃olu, Kirisi Yesu z̀bleri, Luda ma sisi à ma ò díte a z̀iri ũ, baaru nna ² kū à g̃ínake à a lé sè a annabinŃne ò kè a yān kp̀ari ũ. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna p̃i ũ. A bisāsirikε gūn à b̀ò Dauda buri gūmmε. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀òwεε kū gbānao kū Luda Néme a ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé màg̃õ de a z̀iri ũ buri s̃inda p̃ínkinε, de ò le ò a náani ke ò g̃õ a yāmarinŃ ũ, de à tó bo. ⁶ Á kú gbẽ kū Yesu Kirisi ñ sisi à ñ sénŃ té se. ⁷ Ma takada dík̃ina kèáre, ák̃õnŃ Romude kū Luda yeái à á sisi a g̃õ a gbẽnŃ ũ p̃ínki. Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbẽke kèáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku g̃ia ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi g̃ai á p̃ínki yā musu, kū á ludanaanikεnaa dà anduniala p̃ínki yāi. ⁹ Tó maten adua ke g̃õnŃ s̃inda p̃ínki, á yā ò s̃amaguro. Ludame ma sèedade ũ. Àpiin maten doi kū ñεε m̃en doo mateni a Né yā baaru kp̀a. ¹⁰ Madig̃õ wé kea à zé kekεmεnε lákū à yei nà de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á z̃inipetena yāi, ¹² de á ludanaanikεna kū ma p̃óo

le à ó baadi gba swèè. ¹³ Ma gbēno, má ye àgō dō kū madigō goro dite gēn baaakō mà su á gwa,* de mà a zī gbè e á té lākū ma è buri pāndeno té nà, akū ari tera mádi zé ero. ¹⁴ Girikiyāmarino kū Girikiyāmarisarinō n pínki, dōrinō kū dōrisaridenō n pínki, n yā gō ma yā ũ. ¹⁵ Abire yāi ma mēe wā mà baaru nna pì kpá ákōno Romudenone se. ¹⁶ Madi wé'i kū kū baaru nna pì yāoro,† àkūme gbāna kū Luda di gbē kū òteni a náani kenō sura bao ũ, atēnsa Yudano, n gbera buri pāndeno. ¹⁷ Baaru nna pì di owere lākū Luda di tó yā bo kūnwo nna nà. À de ludanaanikena yā ũ adome, lākū ò kē Luda yān nà ò pì: Gbē kū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū àten ke yāi nigō kun.

Bisāsirinō bi taaridenome Luda kīnaa

¹⁸ Zaa musu Luda di a pofēna kipa bisāsiri kū n vānikena di zé zō yāpuranēna n pākpaina kū n vānikenaao yāi. ¹⁹ Yā kū oni fō ò dō Luda yā musu utenañero, Luda mé à yā pì bōné gupuraa. ²⁰ Zaa goro kū à andunia kàte, a gbāna kū àdi lākaro kū a ludakena kū òdi e kū wéoro bò gupuraa a zīno gūn swáswa. A yā mé à tò bisāsirinō kutekena vīro. ²¹ Ò Luda dō, ama òdi bèere līne a zéa ò a sáabu kpáro. N laasunno kè pā, akū ò gō gusiran n mīsari yāi.‡ ²² Ò n zīda dite òndōrinō ũ, akū ò gō yōnkōno ũ. ²³ Òdi kúte bisāsiri kū òdi ganō kū bāno kū nōbōno kū pō kū òdi taa o kū kuaono takane Luda kū àdi garo gēne ũ.

²⁴ A yā má à tò Luda n kpá gbāsīkenaai, de ò wé'isariyā ke kū kōo, lākū òdi a ni de n nēsēe gūn nà.§

* **1:13** Zīr 19:21 † **1:16** Maa 8:38 ‡ **1:21** Efe 4:17-18 § **1:24** Zab 81:12

25 Ò Luda yāpurade lilin kè kũ ékeo. Òdi donyĩ ke Luda pókēnanone ò donyĩ Luda kũ à pò sīnda pínki kè gēne ũ. Arubarikaden a ũ goro sīnda pínki! Aami.

26 Abire yāi Luda n kpá wé'isariyā nidēnaaa. Bee n nōgbēno yā kũ òdi ke lilin kè kũ yā kũ òdi keroo.

27 Leme se gōgbēno, ò yā kũ òdi ke kũ nōgbēno tò, òdi lukakōi. Gōgbē kũ gōgbēo dī wé'isariyā ke kũ kōo, òdi a gbè le n zīdaa n sātēna lēn. 28 Lākū odi we ò zè kũ Luda dōnaaoro nà, akū à n laasun kè lékperε, de ò yā kũ à de ò keronō ke. 29 Yā vāni sīnda pínki pèkerēm̄ma: Nèse pāsī, wākū, ìnikēna kōo, nèsegōba vīna kōo, gbēdenaa, fitii, gbēblēna kũ manafikikēnaao. Kōromōdenōme n ũ, 30 gbēyakarinō, Luda iberenō, gbē takikerinō, yōgōdenō, ìadārinō, vāni laasunlerinō, de kũ dao yādarisarinō, 31 mīsaridenō, nāanīsaridenō, gbēyākerīsaridenō, wēndasaridenō. 32 Ò dō kũ Luda dīte kũ yā bire taka kèrinō kà ò n dēde, ama òdi zε kũ a kēnanō adoro, òdi té ká a kèrinōgumε dō.

2

Luda ni yākpate ke a zéa

1 Abire yāi mōkōn kũ ndi gbē pānde taari e, n kutēkena vīro. Tó n gbē pānde taari è, n n zīda dà yāmmε,* zaakū mōkōn gbētaari'eri ndi ke le se dō. 2 Ó dō kũ Luda yākpatekena kũ yā bire taka kèrinō kun a zéame. 3 Mōkōn kũ ndi yā bire taka kèrinō taari e, akū ndi ke se, nten da ìni bo Luda yākpatekenan yá? 4 Ke nten dōke kũ Luda nnakēnēna zōkōo kũ a menao kũ a sūruuomε? N dō kũ Luda teni a nna kēnne de n n nèse līte

* 2:1 Mat 7:1-2

yáinloo? ⁵ N sãgbãna kè, nídi nèse litero, nten pɔfẽ kakaranyĩ ari Luda pɔfẽkipamma gɔɔ zĩ, tó Luda yãkpatεkenaa kũ gbẽɔ a zéa bò gupuraa.

⁶ Ani fĩna bo baadine a yãkenaaa.† ⁷ Gbẽ kũ òten gakuri kũ bèereεo kũ mèvãnasario wete, akũsõ òten yã mana ke kũ menaonɔ ni wèndi kũ àdi lákaro le.

⁸ Gbẽ kũ ní zĩda pɔyeina ten doinne are ò gĩ yãpurai ò té yã vãninɔ sã, Luda ni pɔfẽ kũ pětẽo kipańma.

⁹ Wétãmma kũ wãwão ni yãvãnikeri sĩnda pínki le, atẽnsa Yudanɔ, ní gbera buri pãndenɔ. ¹⁰ Luda ni yãmanakeri sĩnda pínki gba gakuri kũ bèereεo kũ aafiaao, atẽnsa Yudanɔ, ní gbera buri pãndenɔ.

¹¹ Zaakũ Luda di gbẽke wé gwaro.

¹² Gbẽ kũ à durunna kè Musa doka dõnaa sari ni kakate le doka pìi sari. Gbẽ kũ à durunna kè nana doka pìi ɔĩ sã, Luda ni yãkpatε ke kãao doka pìi musume. ¹³ Adi ke gbẽ kũ àten doka ma kũ são mé à mana Ludanero. Gbẽ kũ àten zĩ kea mé ani bo mana. ¹⁴ Tó buri kũ ò Musa doka dõronɔ yã kũ à kõ sìoo kè kũ ní zĩdao, ò doka vĩ ní zĩdaame. ¹⁵ Òten mɔwεε kũ yã kũ à kú doka pìi gũn kú ní nèsemme. Ní laasun teni a yãpura o dɔ, zaakũ ní laasun mèn doro, a kenɔ di ní da yãn, a kenɔ di ní bon. ¹⁶ Leme yãkpatεkegɔɔ zĩ Luda ni yãkpatε ke kũ bisãsirinɔ yã kũ à utena ní nèsen musu Kirisi Yesu gã, lákũ baaru nna kũ maten kpá ò nà.

Yudanɔ bi dokadarisarinɔme

¹⁷ Mɔkõn Yuda inaa, n ze kũ n Yudakeo, ní Musa doka náani vĩ, nteni ãa dã kũ Ludao. ¹⁸ Ní Luda pɔyenyĩna dõ kũ yã kè à zé vĩo, kũ ò doka pìi dàdanne yã. ¹⁹ Nteni da ní de vĩnanɔ wéde ũ, gbẽ kũ ò

† 2:6 Zab 62:12

kú gusira gūnnŃ fitila ũ, ²⁰ wésiradenŃ yādanneri ũ, gbē dufunŃ kyódari ũ. Nteni da Luda dokame dōna kú yāpuraŃ m̀i ũ. ²¹ M̀kōn kú nd̀i yā da gbē pāndenŃne, b́oyāi nd̀i da n zīdaneroo? N p̀i òsun kpāni oro, m̀kōn nd̀i o se yá? ²² Nd̀i p̀i òsun zina kero, akū nd̀i ke se yá? Nd̀i tānanŃ gya bo, akū nd̀i n kpé pónŃ kpāni o se yá? ²³ Nd̀i ĩa dā Luda doka musu, akū n doka p̀i danasari d̀i Luda tó yaka. ²⁴ Zaakū á yāin buri pāndenŃ d̀igō Luda tó vāni sí lākū ò kè Luda yān nà.

²⁵ Tó n Luda doka kūna, akū t̀zō àre vīnne. Tó nd̀i a yā da s̄oro, n lēle kú gyofrōdenŃme. ²⁶ Tó gyofrōde Luda dokanŃ kūna, Luda ni gyofrōde p̀i gwa lēle kú gbē kú à t̀Ń z̀oroŃ? ²⁷ Bee tó n doka takada p̀i kūna, akūs̄ n t̀zōna, tó nd̀i doka p̀i daro, gyofrōde kú à yā p̀i kūna ni tó yā danla. ²⁸ Kunna Yuda ũ yāpura bi m̀ebarayānlo, lēme t̀zōna yāpura bi m̀ebarayān sero. ²⁹ Kunna Yuda ũ yāpura bi ǹesegūnyāme, lēme dŃ t̀zōna yāpura bi ǹesegūnyāme se. Luda Nini zīme, adi ke doka takada yānlo. Luda mé àdi gbē bire taka sáabu kpá, adi ke bisāsirinlo.

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ũ vīi? Àre kpaten t̀zōna vīi? ² À karana vī z̄kō yā s̄inda pínki gūn. Káaku gīa Luda a yā nāine n̄ ōime. ³ Kū n̄ gbēkenŃ náani vīro, b́n abirekū vīi? N̄ kunna náani sari ni Luda náani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda gō yāpura vī, bee kú gbē s̄inda pínki bi ékedeme, lākū ò kè Luda yān nà ò p̀i:

Tó n yā ò, n yā nigõ zé vī,
tó n yákpate kè kũńwo, n yā ni ble.*

⁵ Tó ó vānikε dì Luda manake bo gupuraa, bó yān óni oo? Óni pi Luda vāni kũ àdi pofε kipawá yāin yá? Maten o lán bisāsiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yāze vīro, à kè dera ani fõ à yákpate ke kũ anduniaoo? ⁷ Gbēke ni pi, tó a ékeke ten Luda náani kara, akūsõ àteni a tó bo, bóyāi ani yā daala lán durunnakerii bàa? ⁸ Tó n ò le nteni pi ò yā vāni ke, yā mana ni bon. Gbēkeno ma tó vāni sì ò pì len madì o le. Luda yādanlana kō sì kũńwo.

Gbēke manaro

⁹ Tò! Ókõno Yudanõ ó sànan yá? Lenlo fá! Zaakũ ma Yudanõ kũ buri pāndenõ bòbo n̄ dàn n̄ pínki kò, n̄ pínki bi durunna zòno me. ¹⁰ Ò kè Luda yān ò pì: Gbēke manaro, bee mèn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò sàsā n̄ pínki ò gè dèro sari,
yāmanakeri ke kunlo, bee mèn do.†

¹³ N̄ kòto de lán mira wēnaa bàme.

Òdi lénna keńne,
n̄ légbε bi pitiko se we me, ‡

¹⁴ yā ĩni kũ gbēkanaao n̄ lé pà. §

¹⁵ Ò wāna kũ gbēdenaao,

¹⁶ òdi suńyĩ kũ kisirao kũ wétammao,

¹⁷ ò aafia zé dõro,

¹⁸ n̄ wé dìgõ Luda wé'i vīro.**

¹⁹ Ó dõ kũ Luda doka pínki de gbē kũ ò na doka pì oĩno pó ũme, de gbē sīnda pínki lé gõ nakõana,

* **3:4** Zab 51:4 † **3:12** Zab 53:1-3 ‡ **3:13** Zab 5:9, 140:3 § **3:14** Zab 10:7 ** **3:18** Zab 36:1

andunia gbẽ s̄inda p̄inki ḡõ taaride ũ Luda k̄inaa.
²⁰ Zaakū gb̄eke ni bo mana Luda k̄inaa doka p̄i
 k̄una yairo.†† Luda doka mé àdi tó ò durunna d̄õ.

Deran Luda di tó yā bo k̄úwo nna nà

²¹ Deran Luda di tó yā bo k̄úwo nna nà bò
 gupuraa sà, lákū a yā k̄ena Musa doka k̄ū annabino
 takadano ḡūn nà. Adi ke a doka k̄una yānlo.

²² Luda di tó yā bo k̄úwo nna Yesu Kirisi náanikena
 yāime. Gb̄e k̄ū àteni a náani ke s̄inda p̄inki p̄ome.
 Gb̄eke bona adoro, ²³ zaakū baadi durunna k̄è, ò
 k̄ia Luda gakurii. ²⁴ Luda di tó yā bo k̄úwo nna
 gba ũ a gb̄eke yāi k̄ū Kirisi Yesu k̄ū à n̄ bó gb̄anao.
²⁵ Àkūme Luda kpà durunna k̄utekebo ũ gb̄e k̄ū
 òteni a aru náani kenone, de à mó baadi p̄inkine k̄ū
 adì yā ke a z̄eaame. À mena yā, adi durunna z̄ino yā
 daro, ²⁶ akū à m̄óne tera k̄ū adì yā ke a z̄ea. Deran
 Luda di yā ke a z̄ea n̄an gwe, akūs̄o àdi tó yā bo k̄ū
 Yesu náanikerino nna.

²⁷ Bis̄sirino ni f̄õ ò ãa d̄a d̄o yá? Abirekū ni sí
 kero. B̄oyāii? Zaakū à de z̄ikena dokaa yā ũro,
 Yesu naanikena yāme. ²⁸ Zaakū ma è yā di bo
 k̄ū gb̄eo nna Yesu náanikena yāime, z̄ikena dokaa
 baasi. ²⁹ Luda bi Yudano Ludame nt̄ene yá? Buri
 p̄anden̄o Ludan seroo? Ee, buri p̄anden̄o Ludame
 d̄o. ³⁰ Zaakū Luda m̄en dome. Ani tó yā bo k̄ū gb̄e
 k̄ū à t̄õ z̄õo nna a náani k̄ū àten ke yāime, akūs̄o ani
 tó yā bo k̄ū gyof̄odeo nna a náani dok̄õno p̄i musu.
³¹ Óten doka da p̄oke ũro ludanaanikena yāin yá?
 Lenlo, óten gb̄ana kp̄aame.

†† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16

4

Yā bò kū Ibrahĩ nna ludanaanikena yāi

¹ Ókõnɔ Yudanɔ, óni o derame ó dizi káaku Ibrahĩ yā musuu? ² Tó Luda tò yā bò kāao nna yā kū à kè yāi, de à à ãadãyã lè, ama adi f̃ à dà Luda arero.

³ Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pì Ibrahĩ Luda náani kè, akū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū à kè yāi.* ⁴ Fĩnabona zĩkeriine bi gbēkekennenaanlo, a ísimmame. ⁵ Bee tó gbē ten yāke kero, tó àten Luda kū àdi tó yā bo kū taaridenɔ nna náani ke, Luda ni tó yā bo kāao nna a náani kū àten ke yāi. ⁶ Dauda gbē kū Luda tò yā bò kāao nna yākekenea sari arubarikalena yā ò à pì:

⁷ Arubarikadenɔn gbē kū Luda pó kù ní taarinɔla à ní durunnaɔ kèmmannɔ ũ.
⁸ Arubarikaden gbē kū Dikiri ni a durunna yā daro ũ.†

⁹ Arubarika bire bi gbē kū à t̃ò z̃ò póm̃e ado yá, ke gyɔfɔrɔde póm̃e dɔ? Ò pì Luda tò yā bò kū Ibrahĩ nna, kū à a náani kè yāi. ¹⁰ Deran Ibrahĩ de gɔrɔ kū Luda tò yā bò kāao nnaa? À t̃òz̃na yá ke gyɔfɔrɔdem̃e? Adi t̃ò z̃ro, gyɔfɔrɔdem̃e.

¹¹ Akū à t̃ò z̃ò sèeda ũ, kū Luda tò yā bò kāao nna a gyɔfɔrɔdekegɔrɔ yāi.‡ Len à de gyɔfɔrɔde kū Luda tò yā bò kūńwo nnanɔ dizi ũ le ní pínki ní ludanaanikena yāi. ¹² À de gbē kū ò t̃ò z̃ò dizi ũme dɔ. Adi ke ní t̃òz̃na yāinlo, kū ò té ó dizi Ibrahĩ gèsegbeei yāime kū à Luda náani kè a gyɔfɔrɔdekegɔrɔa.

* **4:3** Naa 15:6, Gal 3:6 † **4:8** Zab 32:1-2 ‡ **4:11** Naa 17:10

Deran Ibrahim Luda náani kè nà

¹³ Luda lé sè Ibrahimē kū a burinɔ à pì, andunia ni gō ñ pò ũ. § Adi ke a doka kūna yāinlo, kū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū à kè yāime. ¹⁴ Tó gbē kū ò doka kūnanɔ mé oni kí ble, akū ludanaanikēnaa àre vīro, akūsō Luda lésēnaa kè pāpā, ^{**} ¹⁵ zaakū doka dì su kū Luda pɔfēome. Gu kū doka kunlo, taari dīgō kú gwero. ¹⁶ A yāi pò kū Luda a lé sè lena bi a náanikēna yāme, de àgō de a gbēke yā ũ. Lésēnaa pì sō bi Ibrahim buri pìnɔ pómē ñ pínki, adi ke gbē kū ò Musa doka kūna ñtēnenɔnlo, kū gbē kū òten Luda náani ke lán Ibrahim bànome dɔ. Ibrahim bi ó pínki dizime. †† ¹⁷ À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lākū ò kè Luda yān nà. Luda pì a a dīte buri dasinɔ dizi ũ. Ibrahim Luda kū àdi wèndi kpá gènoa à tó pò kū ò kun yāronɔ gō kun †† náani kè. ¹⁸ À Luda náani kè à wé dò pò kū gbēke wé dairoi, akū à gō buri dasinɔ dizi ũ lākū Luda òne nà à pì, leme a burinɔ nigō de le. § § ¹⁹ Ibrahim kà lán wè basɔro taka bà. Bee tó à laasun lè a gōgbēkebɔsaria kū Sara né'isɔ tatanaao, a ludanaanikēna dí busaro. ^{***} ²⁰ Adi sika ke lé kū Luda sèneero, adi gí Luda náani keiro, akū à gbāna lè a ludanaanikēnaaa à Luda tó bò, ²¹ zaakū à dō kū à yā futena vīro, Luda ni fō à lé kū à sèe pì ke. ²² Abire yāin Luda tò yā bò kāao nna. ²³ Òdi yā bona kāao nna pì kē a yāi adoro, ²⁴ ò kè ókōnɔ kū Luda ni tó yā bò kūoo nnanɔ yāime dɔ, ókōnɔ kū òten Luda kū à ó Dikiri Yesu fūte bona gan náani kenɔ. ²⁵ Luda a kpàmma de à le à ó taarinɔ kēwēre

§ **4:13** Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29   ** **4:14** Gal 3:18   †† **4:16**
Gal 3:7   †† **4:17** Naa 17:5   § § **4:18** Naa 15:5   *** **4:19** Naa 17:17

yáime, akū à a fùte kū wèndiio, de yā le à bo kūoo nna yāi.

5

Kena nna kū Ludao

¹ Lákū Luda tò yā bò kūoo nna nà a náani kū óten ke yāi, ó nna kāao sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ² A náanikenaa gūn o zé lè a gāi o gē Luda gbēke kū ó kúoo pìi gūn, akū óten ponna ke kū Luda gakuri kū ó wé dōiio. ³ Adi ke abiren adoro, óten ponna ke kū ó warikenaaoo dɔ, zaakū ó dɔ kū warì dì su kū menao, ⁴ mena dì su kū dà manao, dà mana dì su kū tãmaao, ⁵ tãmaa sɔ àdi ó néro, zaakū Luda a yenyi dà ó nēsen a Nini kū à ó gbá gāi. ⁶ Ó gbānasarike gūn Kirisi gà ókōnɔ yāvānikerino gēne ũ gɔɔ kū Luda dītea. ⁷ Gana gbē mana gēne ũ aragaro. Ke gbēke ni we à ga gbē mana gēne ũ gwεε, ⁸ akū Luda m̀wεε deran á yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gà ó gēne ũ. ⁹ Lákū yā bò kūoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda pofēa a gāi sika vī dɔ yá? ¹⁰ Yā ó ñni kū Ludaome, akū o ke kāao nna a Né gana yāi. Lákū o ke kāao nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī dɔ yá? ¹¹ Adi ke adikĩname adoro, óten ponna ke kū Ludao dɔ ó Dikiri Yesu Kirisi kū à tò o ke kāao nna gāi.

Kirisi yā lekōana kū Adamuo

¹² Gbē mèn do yāin durunna gè andunia gūn,* akū durunna ga ì.† Lεme dɔ ga kú gbē sīnda pínkia, kū gbē sīnda pínki durunna kè yāi. ¹³ Durunna kú andunia gūn de Musa doka gō gé su. Gɔɔ

* 5:12 Naa 3:6 † 5:12 Naa 2:17

kū doka kunlo, Luda dí durunna yā daro, ¹⁴ ama sena zaa Adamua ari à gèe pé Musaa ga kí blè gbē sīnda pínkia, bee gbē kū odi durunna ke lán Adamu sātēna bāronɔ. Adamu bi gbē kū ani su takamε.

¹⁵ Ama Luda gba ni sí lekōa kū Adamu taarioro, zaakū lākū gbēnɔ gā dasi nà Adamu ado sātēna yāi, Luda gbēke kū a gbao kū à kà gbēnɔa dasi Yesu Kirisi ado gbēke yāi de abirekūla. ¹⁶ Luda gba ni sí lekōa kū gbē mèn do durunna pīoro. Taari mèn do pì mé à sù kū yākpatekenaao, akū yā vùte bisāsirinɔa. Taarinɔ sù kū Luda gbao, akū yā bò kū gbēnɔ nna. ¹⁷ Lākū Adamu ado taari mé à tò ga sù à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yā kū à sùo zōkō de abirekūla. Abire yāi gbē kū Luda gbēke kēínε, kū à tò yā bò kūńwo nna gba ũnɔ ni kí ble wèndii gūn. ¹⁸ Abire yāi lākū taari mèn do pīi tò yā vùte buri sīnda pínkia nà, lemε dɔ yāmanakēna mèn do pīi dī tó buri sīnda pínki bo mana le ò wèndi le. ¹⁹ Lākū gbē mèn do sāgbāna mé à tò gbēnɔ gò durunnadenɔ ũ dasi nà, lemε dɔ gbē mèn do yāmana ni tó gbēnɔ bo mana dasi. ²⁰ Doka sù de taari le àgō kara yāimε. Ama kū durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekūla. ²¹ Lākū durunna kíblēnaa sù kū gao nà, len dɔ Luda gbēke kíblēnaa dī tó ò bo mana le, ò wèndi kū àdi lākaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

¹ Óni o deramεε? Óni gí ògō durunna ke de Luda gbēke le àgō karan yá? ² Oi! Lenlo! Ókōnɔ kū ó de gènɔ ũ durunna yā musu, à kè dera ónigō kpé ògō

durunna ke doo? ³ Okõno kũ o da'ite kè Kirisi Yesu pò ùno, á dõ kũ ó lèlè kãao a ga gũnloo? ⁴ O ga kãao da'itekɛnaa gũn, ò ó vĩ kãao de ògõ kú kũ wèndi dufuo, lákũ Kirisi bò gan kũ a De gbãna gakurio à kun nà.* ⁵ Lákũ o gõ kãao mè dokõno ù a ga gũn nà, len óni gõ kãao le a vunaa gũn se. ⁶ Ó dõ kũ ó dà zĩ gà kãao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnanɛ doro, ⁷ zaakũ gbẽ kũ à gà bò durunna yãmmɛ. ⁸ Lákũ o ga kũ Kirisio nà, ó a náani vĩ kũ ónigõ kú kãao do. ⁹ Ó dõ lákũ Kirisi bò gan nà, ani ga doro, ga gbãna vĩa doro. ¹⁰ Zaakũ gana kũ à gà, à gà durunna yã musu gèn dome, kunna kũ à kun tera sõ, à kun Luda pò ùmɛ. ¹¹ Len ákõno se, à á zĩda dite gènõ ù durunna yã musu le, áni gõ kun Luda pò ù Kirisi Yesu gũn. ¹² Abire yã àsun tó durunna kí ble á mè kũ ani gaa á dà vãni doáre are doro. ¹³ Àsun á mèguke kpá durunnaa vãnikɛbo ùro. Á á zĩda kpá Ludaa gbẽ kũ ò bò gan ò kunnõ ù, à á mègunõ kpáa yãmanakɛbõno ù. ¹⁴ Àsun tó durunna gõ gbãna vĩawa doro, zaakũ á na doka oĩro, séde Luda gbẽkɛ.

Yãmanakɛna zònõ

¹⁵ Deran gwee? Lákũ ó kú doka oĩ doro nà, séde Luda gbẽkɛ oĩ, ónigõ gĩ durunna ken yá? Oi! Lenlo!
¹⁶ Á dõ kũ tó a á zĩda kpà gbẽa áten mì natɛnɛ, á de ade zò úroo? Tó durunnan a á zĩda kpàa, áni game. Tó a mì nàte Ludanɛ sõ, áni bo mana.
¹⁷ O sáabu kè kũ Ludao, zaakũ durunna zònõn á ù yã, akũ a mì nàte yã kú ò dàáre zéazeane kũ nèse mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yãn, a gõ yãmanakɛna

* 6:4 Kõl 2:12

zòno ũ. ¹⁹ Maten yā pì o lākū bisāsiri yā'onaa bà á gbānasarike yāime. Lākū a á mēguno kpà yā pāpākena kū yā vānio zòno ũ a yā vāni kè nà, len tera do à á mēguno kpá manakena zòno ũ de á kunna gō adona. ²⁰ Kū á de durunna zòno ũ yā, á bàka kú kū yāmanakēnaaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yā kú a kè yā kú à kèáre wé'iyā ũ terano musuu? Yā pìno lakana bi game. ²² Tera sà lākū a bo durunna yān nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana sō bi wèndi kú àdi lākarome. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kú Luda dāwēre kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kú àdi lākaro ũ.

7

Ó kú Musa doka ã doru

¹ Ma gbēno, maten yā oáre lán gbē kú ò Musa doka dōno bà. Á dō kú doka iko vī gbēa goro kú à kun kú wèndiionloo? ² Len doka pì nozāre yī a zāne le goro kú à kun kú wèndiio. Tó a zā gà, akū doka pì di poroa. ³ Goro kú a zā kun, tó à gō gō pānde pó ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā gāme sō, doka pì pōroaan gwe. Tó à gō gō pānde pó ũ sà, abirekū bi zina yāme doru. ⁴ Len ákōno se ma gbēno, a ga doka musu Kirisi mēe gāi, akū a gō gbē kú à vù gan pì pó ũ, de ò le ò karana le Luda pó ũ. ⁵ Kū ó dàa dōwēre are yā, doka mé à tò durunna ni ó kú ó mēe gūn, akū o karana lè ga pó ũ. ⁶ Tera sà o ga pó kú à ó kú zò ũ pì yā musu, o bo dokan, akū óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kú durunnao

7 Óni pi deramεε? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna dḥ. Tó doka dí pì òsun pó ni deroro,* de má dḥ deran pónidena digḥ de nàro. 8 Durunna zeki lè Luda yāditēnaa pīia, akū à tò pó sīnda pīnki ni ma kū. Zaakū má doka dḥro, durunna demεε yāke ūro. 9 Má kun yā doka sari, ama kū ma yāditēnaa pīi mà, durunna vù in, 10 akū ma ga. Yāditēna kū à de à wèndi kpáma pīi sūmεε kū gao. 11 Durunna zeki lè yāditēnaa pīia, akū à kèkε à ma de yā pīi gāi. 12 Lemε doka pīi kunna adona, akūsḥ Luda yāditēnaa pīi kunna adona, à zé vī akūsḥ à mana. 13 Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga imεε yā mana gāi, de ò durunna dḥ durunna ū yāditēnaa pīi gāi.

Zìkana kū durunnao

14 Ó dḥ kū doka pīi bò Luda kīnaamε. Makū sḥ, dàden ma ū, má na durunna oī. 15 Madigḥ yā kū maten kε gbá dḥro, zaakū madì yā kū má ye mà kε kero, yā kū má ye mà keron madì kε.† 16 Tó yā kū ma kè dí kḥ sí kū ma poyeinaaoro, ma we kū doka pīi mana. 17 Adi kε makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmε. 18 Má dḥ kū yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madigḥ ye mà yā mana kε, ama madì fḥ mà kero. 19 Yā mana kū má ye mà kε, madì kero. Yā vāni kū má yeiron madì kε. 20 Tó yā kū má yeiron maten kε, adi kε makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmε. 21 Ma è tó má ye mà a mana kε, a vāni mé àdi domεε arε. 22 Luda doka mé àdi kemεε nna ma swèε gūn, 23 ama ma è

* 7:7 Bon 20:17 † 7:15 Gal 5:17

iko pānden kú ma mēε gūn, àdigõ zì ká kū iko kū à kú ma laasun gūnwo, akū má na durunna iko kū à kú ma mēε gūn pì ɔĩ. ²⁴ Makū wēndade ina, dí mé ani ma sí ma mē kū à ma kpa gai dí ɔĩ? ²⁵ Ma sáabu kè kū Ludao! Kū ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ũ Luda dokanε ma laasun gūn ε, akūsõ má de zò ũ durunna ikoone ma dàa gūn.

8

Zìblena kū Luda Nini gbānao

¹ Yákpate ni gbē kū ò kú Kirisi Yesu gūnnɔ ble doro, ² zaakū kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kū àdi wēndi kpámma gbāna ma bo durunna kū gao ikon. ³ Yā kū Musa doka dí f̄s à kèro bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kè. À a zīda Né zì bisāsiri ũ lán ókõnɔ durunnadenɔ bà durunna kēmmana yāi, akū à wé'i dà durunnaa a Né mēε pìi gāi, ⁴ de yā kū doka ten wete yāpura kewá, ókõnɔ kū ó dàa dì dowerε are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gbē kū n̄ dàa dì doñne arenɔ dì laakari dɔ n̄ dà yāa, gbē kū Luda Nini dì doñne arenɔ dì laakari dɔ Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi wēndi kū aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi iberesena kū Ludaoome. Ade dì mì nate Luda dokanero, ani f̄s sero. ⁸ Gbē kū n̄ dàa dì doñne arenɔ yā dì ká Ludaguro.

⁹ Ákõnɔ s̄s, á dàa dì doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbē Kirisi Nini v̄i s̄ro, à kun Kirisi pó ũro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mè de gè ũ durunna yāi, á nini kumme,* kū Luda tò yā bò kááo nna yāi. ¹¹ Tó Luda kū à Yesu bò gan Nini kú

* **8:10** Yuh 6:63

á gūn,† Luda kū à Kirisi pìi vù gan ni wèndi kpá á mè kū à gàa pìia a Nini kū à kú á gūn gāi.

12 A yā mé à tò ma gbēno, tena ó dàai bi tilasinlo, poyeinaame. 13 Tó á té á dàai, áni game. Tó a á yā vāni kenano mii dè kū Luda Nini gbānao sō, ániḡō kun. 14 Gbē kū Luda Nini di doñne areno mé ò Luda nēno ũ. 15 Zaakū nini kū àdi tó ò zò ble kū vīnaaoon a lèro, Luda Nini kū à tò a ḡō Luda nēno ũn á vī, akū odì ó do Ludane kū a gbānao ò pi: Baa, ó De.‡ 16 Nini pii di o ó ninine kū Luda nēnon ó ũ. 17 Lákū a nēnon ó ũ nà, a túbiberinon ó ũ. Luda túbiberinon ó ũ, óni ble læle kū Kirisiome. Tó o wari kè kāao, óniḡō kú kāao a gakuri gūn.§

Wédona Luda gakurii

18 Ma è óni fō ò ḡoro díkīna wari lekōa kū gakuri kū Luda ni boowerε gupuraaro. 19 Luda pókēnāno sīnda pínki wé do a nēno bona gupuraai lakanaa sari. 20 Zaakū Luda tò a pókēnāno ḡè pāpākenaa gūn pínki** Adi ke ní poyeinaanlo, Luda mé à kè le, de ní wédōinaa gūn 21 andunia bo yakana kū àten zò blenεε gūn, gbasa àḡō a zīda vī Luda nēno gakuri gūn. 22 Ó dō kū Luda pókēnāno sīnda pínki ten nda kū wāwāo lán né'ipō bà ari tera. 23 Adi ke abireme adoro, ókōno kū ó Luda Nini vī zenkpeke ũno, óten nda kpāni se ari Luda ḡō gé ó mè lite à ó sí a nēno ũ.†† 24 Luda ó sura bà de ò wé do abirekūi. Pó kū ò è kū wéo bi wédōina yān doro. Dí mé àdi wé do pó kū à ḡīnake à lèè? 25 Tó ó wé do pó kū ódi leroi sō, odìḡō a dā kū menaome.

† 8:11 1Kō 3:16 ‡ 8:15 Maa 14:36 § 8:17 Gal 4:5-7 ** 8:20
Naa 3:17-19 †† 8:23 2Kō 5:2-5

26 Leme s̄s̄ Luda Nini dì kpáwái ó gbānasarike gūn, zaakū ó aduakena d̄s̄ a zéaro, akū Luda Nini dì kúte kewere Ludane kū ndana kū a yā gè onalao. 27 Luda dì nèse gūn e, akūs̄s̄ à a Nini laasun d̄s̄, zaakū Luda Nini dì kúte ke Luda gbēn̄ne lākū Luda yei n̄ame. 28 Ó d̄s̄ kū yā s̄inda p̄inki dì bo mana gbē kū ò ye Ludain̄ne, gbē kū à n̄ s̄isi à n̄ sé lākū àten wete n̄ano. 29 Zaakū Luda dìte zaa káaku kū gbē kū à ḡnake à n̄ d̄n̄o bok̄sa kū a Néo, de àḡs̄ de daudu ū dakūna dasin̄o té. 30 Gbē kū à n̄ díte zaa káaku p̄in̄on à n̄ s̄isi, akū à tò yā bò kū gbē kū à n̄ s̄isi p̄in̄o nna, akū à tò gbē kū yā bò kūn̄wo nna p̄in̄o ḡs̄ gakuri v̄i.

Yenyĩ kū Luda v̄i kūoo Kirisi Yesu gūn

31 Óni o derame yā biren̄o musuu? Lākū Luda zè kūoo nà, dí mé ani f̄s̄ à kpáweree? 32 Lākū adi gí kū a z̄ida Néoro nà à a kpà ó p̄inki yāi, ani gí p̄o s̄inda p̄inki naawere gba ū s̄i yá? 33 Dí mé ani gbē kū Luda n̄ s̄en̄o káara kee? Luda mé àdi tò yā bò kūn̄wo nna. 34 Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gà, kū à de abirekūla à èra à f̄ute, à kú Luda ɔplai, àten kúte kenewere. 35 Bó mé ani ó k̄ek̄sa kū Kirisi yenyĩoo? Wari ke mè'ümmana ke wét̄amma ke nà ke takasi ke kari ke f̄eneda, n̄ ke ni f̄s̄ yá? 36 À k̄ena Luda yān ò p̄i:

N yāi ó kú ga léi zaa k̄on̄k̄o ari ɔk̄osi,

òdi ó díte lán s̄a kū oni n̄ k̄utu kp̄an̄o bà.††

37 Yā biren̄o gūn p̄inki ó de z̄iblerila kū gbē kū à yewái gbānao. 38 Zaakū má d̄s̄ s̄ans̄an̄ kū ga ke w̄endi ke malaikan̄o ke t̄anan̄o ke tera yā ke zia yā ke gbānaden̄o 39 ke musu p̄on̄o ke z̄ite p̄on̄o ke Luda

†† 8:36 Zab 44:22

Má ye Yakubui,
Isau sō, ma gii.**

14 Óni pi derameε? Yā vāni kú Luda kīnaan yá? Lenlo fá! 15 Zaakū à pì Musanε, gbē kū á ye à sùru ke kāaon áni keo,

akūsō gbē kū á ye à wēnda dōnen áni dōne.††

16 A yā mé à tò Luda gbēnō sena dí bo bisāsirinō poyeinaa gāiro ke ní kokarikenan, à bò Luda sùru gūmmε. 17 Zaakū Luda ò Firi'aunanε a yān à pì: Ma n ka kpatan de mà a gbāna mō gbēnōne n musumε, ò ma tó kpá andunia gūn pínki.‡‡ 18 Lemε gbē kū à ye à sùru ke kāaon àdi ke kāao le, akūsō gbē kū à ye à a sā gbāgbān àdi gbāgbā.

Luda pɔfɛ kũ a sùruuo

19 Á gbēke ni ma la, bóyāi Luda ten gbēnō taari le dōo? Dí mé ani fō à gí Luda poyenyīnaaii? 20 Mōkōn bisāsiri ina, díme n ū gbasa n yā sí Ludalaa? Oro ni a bòri la à pi: Bóyāi n ma bo lán dí bà yá? 21 Orobori zé vī à oro sāde kū a sāsario bo kū ē dokōnō kū à tòtooroō? 22 Tó Luda ye à a pɔfɛ mōínε de ò a gbāna dō, akū à mena zōkō kè kū gbē kū ò de à pɔfɛ kipańma à ní kakatenō sō bi! 23 Tó à abire pìi kè, de ókōnō kū à sùru kè kūoonō a gakuri zōkō dō sō bi, ókōnō kū à gīnake à ó kéke de ò gē a gakuri pìi gūnnō! 24 Gbē kū Luda ní sísi à ní sé pìnon ó ū. Àdi ke Yudanōme ntēnero, kū buri pāndenōome se. 25 Lákū Luda ò annabi Osea takadan nà à pì: Buri kū ò de ma gbēnō ūronōn mani pińne ma gbēnō.

Buri kū má yeńyīronōn manigō yeńyī.

** 9:13 Mal 1:2-3 †† 9:15 Bon 33:19 ‡‡ 9:17 Bon 9:16

26 Gu kũ Luda pìnnε ò de a gbẽno ũro,
gwen oni n̄ sísi Luda Wẽndide pì n̄eno.

27 Isaya wiki l̄ Isarailano yã musu à pì:

Bee tó Isarailanon dasi

lán ísirale b̄usu'atẽ bà,

n̄ kpara kũ à ḡò mé ani bo.

28 Zaakũ Dikiri ni yã kũ à ò ke andunia gũn,
akũs̄o ani a mì de z̄enaa sarimε.

29 Lákũ Isaya ḡínake à ò n̄à à pì:

Tó Dikiri Z̄ikaride dí ó buri ken̄o tó yãro,

de o ḡõ lán S̄od̄omuden̄o bà,

de o ke lán Ḡom̄raden̄o bà.

Isarailano gina Kirisi baaruui

30 Óni pi derame s̄aa? Buri p̄anden̄o ten wete
Luda tó yã bo kũńwo nnaro, akũ à tò à bò kũńwo
nna. À tò yã bò kũńwo nna a náani kũ ò k̄e yãi.

31 Isarailano s̄õ òten wete Luda tó yã bo kũńwo nna
doka musu, akũ adi bo kũńwo nnaro. 32 B̄óyãii? kũ
ò ye Luda tó yã bo kũńwo nna n̄ yãkenaaa yãime,
adi ke a náanikena yãinlo. Ò ḡẽε sì gb̄è kũ àdi n̄ p̄ãtea

33 lákũ ò k̄e Luda yã n̄à:

N̄ gwa, maten gb̄è kũ àdi tó ò ḡè sí dite Zaīs̄,

gb̄èsi kũ àdi tó ò fu.

Wé'i ni gb̄ẽ kũ à a náani k̄e kũro.

10

1 Ma gbẽno, yã kũ má yei ma sw̄ẽε gũn mateni a
wé ke Ludaame Isarailano surabana ũ. 2 Mani f̄s̄
m̄à n̄ s̄èeda ke kũ ò kokari v̄ĩ kũ Luda yão, ama n̄ wé
k̄enaro. 3 Zaakũ ò d̄s̄ deran Luda dì tó yã bo kũńwo
nna n̄aro, akũ òdiḡõ wete yã bo kũńwo nna kũ n̄ z̄ida
gb̄ãnao. Deran Luda dì tó yã bo kũńwo nna n̄à, odi

wero. ⁴ Zaakū Kirisi Musa doka lé pàpa, de yā bo kū gbē sīnda pínki kū à a náani kèò nname.

Surabana bi gbē sīnda pínki pómē

⁵ Deran doka di tó yā bo kūnwo nna nàn Musa ò a takadan à pì, gbē kū à yā pì kè mé ani wèndi le a gūn. ⁶ Lákū ludanaanikēnaa di tó yā bo kūnwo nna nà kēna a yān à pì:

Ñsun o n nēsēn ò pi,

dí mé ani gé ludambe à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kū à òon dí:

Yā pì kú kūnwo kāni,

à kú n lén kú n nēsēēo.*

Ludanaanikēna yā kū òdi a waazi kēn yā pì ũ. ⁹ Tó n ò kú léo gupuraa kú Yesumē Dikiri ũ, akūsō ní si n swèn kú Luda a bò gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakū yā pì sina n swèn mé àdi tó yā bo kūnwo nna, akūsō yā pì ona kú n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i ni gbē kū àtēni a náani kē kú zikiro.

¹² YudanŃ kú buri pāndenŃ donadona kōnēro, zaakū ní pínki Dikiri dokōnŃmē, àdi karana kē gbē kú òdi a sísinŃne ní pínki. ¹³ Zaakū Dikiri sìsirino ni bo ní pínki. ¹⁴ Deran gbēnŃ ni a sísi a náanikēnaa sarii? Deran oni a náani kē a yāmanaa sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerino zīm̄maro, deran oni waazi kēñne nàa? À kēna Luda yān ò pì: Baarunnakparino suna di kēñne nna fál! ¹⁶ Ama adi kē gbē sīnda pínki mé à baaru nna pì sìro. Akū Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yā sii? ¹⁷ Lēmē

* **10:8** Dok 30:12-14

ludanaanikenaa ò bo a yāmana kīnaame, yā pì s̄
bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yóó! Odi manloo? Ò mà.

Ń kòtoo dà anduniala pínki,
ń yā'onaa gèe ari zīte léa.†

¹⁹ Ma pì yóó! IsarailanŃ dí dōro yá? Káaku gīa Musa
pì:

Mani tó ò gōba kpá kū buri kū ò de ma gbē ūronŃ,
mani tó ń pŃ fē bisāsiri wésiradenŃ yā musu.

²⁰ Akū Isaya Luda yā ò kū kùgbānao à pì:

Gbē kū odi ma ki weteronŃ mé ò ma le,
ma a zīda m̀ gbē kū odi ma gbekaronŃne.

²¹ IsarailanŃ yā musu à pì:

Zaa kŃnkŃ ari ɔkŃsi ma ɔ d̀ buri sāgbānade kū ò
fēna kūmaonŃne.

11

Luda dí IsarailanŃ zukūnaro

¹ Ma pì yóó? Luda a zīda gbēnŃ zùkūnan yá? Lenlo
fá! Makū bi Isaraila burin ma ũ. Ibrahĩ burin ma
ũ Biliaminu buri gūn.* ² Luda dí a gbē kū à gīnake

à ń dōnŃ zukūnaro. Á Iliasu yā kū à kēna Luda yān
díkīna dōroo? Kū à gèe kū IsarailanŃ yāo Luda kīnaa
à pì: ³ Dikiri, ò n annabinŃ d̀de, ò n gbagbakinŃ
gbòro. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wee.†

⁴ Luda pì Iliasune deramee? À pì, á gbē kū odi
kúte BaalineronŃ kūna a pŃ ũ gbēnŃn dúbu suppla.‡

⁵ Lemé dŃ ń gbē kpara kū Luda ń sé a gbēke gūnŃ
kpé kun ari gbāra. ⁶ Lákū à ń sé a gbēke gūn nà, adi
ke ń yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbēke nigō
gbēke ūro. ⁷ Deran gwee? IsarailanŃ dí yā kū òten

† 10:18 Zab 19:4 * 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Ki 19:10 ‡ 11:4 1Ki
19:18

wεε lero, ama n gbē kū Luda n sēno lè. N gbē kū ò
gōno sã tàta, ⁸lákū à kēna Luda yān nà ò pì:
Luda iwεza dàíne,
akū n wé dí gu ero,
n sã dí yã maro ari kū a gbārao.

⁹Dauda pì do:

N dikpekēna gōíne tankute ũ à n kū,
à gōíne gēsiki ũ de à yã lúíne.

¹⁰N wé sisi de òsun gu ero,

n wó gō kokona goro sīnda pínki. §

¹¹Ma pì yó? Kū Isarailano gēε sì, ò lèε sãnsãnn
yá? Lenlo fá! N taarinó yáin Luda buri pāndenó
sura bà, de Isarailano gōba kpá kúíwo yáí. ¹²Lákū
n taarinó mé à tò andunia karanaa lè nà, akūsó
n funa mé à tò buri pāndenó karanaa lè, oni n lé
papana yã o do yá?

Buri pāndenó surabanaa

¹³Maten yã o ákōno buri pāndenone sà. Lákū má
de ziri ũ buri pāndenó kínaa nà, madì ía dá ma
zirikēna yã musu, ¹⁴de mà a zīda burinó nèε vute
ò gōba kpá, mà n gbēkenó sura ba. ¹⁵Zaakū Luda
gina Isarailanoí mé à tò andunia kè kãao nna, tó à
era à n sí do, abire nigō de deramεε? Abire nigō bi
wēndi ũ gēnoε.

¹⁶Tó ò burapo káaku kpà Ludaa, a kpara gō
arubarika pó ũmε. Tó lí zīni de Luda pó ũ, a gāno
de a pó ũmε se. ¹⁷Luda kù lí yāpura gā kenó zōzō,
akū à mokōn kū n de kúnne lí ũ pè a gbèn, de ñgō kun
kū kù lí mana zīni gbānao. ¹⁸Nsun kù lí yāpura gā

kū à zòzõnŃ gya boro. N ke dera nten ãa dãa? N kun lí zĩni yãime, adi ke lí zĩni mé à kun n yãiro. ¹⁹ Ìni pi, à lígãa pìnŃ zòzõ de à n pé n gbèn yãime. ²⁰ Leme, ama à n zõzõ kū odi a náani kero yãí. Mòkõn sõ, n zeki lè kū nten Luda náani ke yãí. Nsun n zĩda biro. N laakari ke! ²¹ Lákū Luda dí gí kù lí yãpura gànŃ zõzõiro nà, ani gí n zõi sero. ²² N gwa lákū Luda mana nà, akūsõ à pãsí. À pãsí kū gbẽ kū ò fũanŃ, akū à manannε, tó n ze kū a manakenaao. Tó lenlo, ani n zõme se. ²³ Tó IsarailanŃ n ludanaanikenasari tò, ani era à n pé n gbẽmmε, zaakū à n pena n gbèn gbãna vĩ. ²⁴ Tó Luda n zõ kũnnε lía à n pe kù lí yãpuraa lákū òdi kero nà, kù lí gà yãpuranŃ era à pena n zĩda lía zé vĩ de abirelaroo?

IsarailanŃ surabana kpεde

²⁵ Ma gbẽnŃ, má ye àgõ asiriyã díkĩna dõ, de á wé súnngõ sira à á zĩda dite ãadãrinŃ ũro yãí. Isaraila kparanŃ sãgbãna kù gĩa ari buri pãndenŃ gẽna kpata kū à bò Luda kĩnaa gũn lé gõ ká. ²⁶ Abire gbera Luda ni IsarailanŃ sura ba n pínki lákū à kẽna Luda yãn nà kū ò pi:

Surabari ni bo Zaiõ,
ani Yakubu burinŃ kèkõsa kū ludadõnasario.

²⁷ Ma bàka kunna kũnwo yãn gwe
gorŃ kū mani n durunna kẽm̃ma.

²⁸ Baaru nna pì yã musu ò de Luda iberεnŃ ũ á yãí. Luda gbẽnŃ sɛna yã musu ò de Luda yenyĩdenŃ ũ n dizi káakunŃ yãí. ²⁹ Zaakū Luda gbanŃ kū gbẽ kū à n sísi à n sɛnŃ dì sí litero. ³⁰ ÁkõnŃ buri pãndenŃ ádi Luda yã ma yãro. Tera sà Luda sùru kè kãáo kū IsarailanŃ dí a yã maro yãí. ³¹ Len IsarailanŃ gí

Luda yā mai ɛ tera, de Luda le à sùru ɛ kǎáŃ gbasá à sùru ɛ kǔńwo. ³² Luda yādasarike kpà gbē sīnda pínkia de à le à sùru ɛ kǔńwo ń pínki yāime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda ɔ́ndɔ́ kǔ a dǔnaao zǔkǔke kà zǎ fá! Gbēke ni fǔ à bo yā kǔ à zèŃ asiriario.

Oni fǔ ò a dǔrŃ dǔro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun dǔŃ?

Dí mé à yā dǎne a lédammari ũu?

³⁵ Dí fīna mé à dŃ Ludaa kǔ ani bonɛɛ? **

³⁶ Pó sīnda pínki bò a kīnaame,

ò kun kǔ a gbānao,

akūsŃ ò kun a pó ũ. ††

ÒgŃ a tó bo gŃrŃ sīnda pínki. Aami.

12

Zīkena Ludane

¹ Abire yāi ma gbēnŃ, lákū Luda ó wēnda dǔ ɛ nà, ma wé kǎáwa à á zīda kpáa sa'opŃ bēne mam-berusari kǔ àdi káagu ũ. Àkūme á donyīkena a zéa ũ. ² Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gŃ dufu de à le à a pŃyenyīna dŃ, yā kǔ à mana, akū à nna, akū à papana.

³ Gba kǔ Luda dǎmenɛ yāin maten o á pínkine, àsun á zīda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zīda dite a yāpura lén, lákū Luda a gbà zé à a náani ɛ nà. ⁴ Bisāsiri mè mèn do gunŃ vī dasi, ń baadi kǔ a zīŃme. ⁵ Lemɛ, bee kǔ ó dasikɛŃ, ó mè dokŃnŃ Kirisi gūmmɛ, mègu dakenŃn ó ũ. * ⁶ Ó gba bò donadona kŃne lákū Luda dǎwɛɛ nà a gbēke gūn. † Tó

** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1KŃ 8:6 * 12:5 1KŃ 12:12 † 12:6 1KŃ 12:4-11

annabikeyã'ona gban ñ vĩ, ñ ke n ludanaanikena lén. ⁷ Tó zìrikenaame, ñ ke. Tó yãdannenaame, ñ dañne. ⁸ Tó lédammaame, ñ dañma. Tó gbadanaame, ñ da araga. Tó don'aredekeme, ñ ke kũ kokario. Tó wëndadõnnenaame, ñ dõñne kũ ponnao.

⁹ À kũ yenyĩ gõ manafiki sari. À kpe li yã vānine, à ze kũ yã manao. ¹⁰ Àgõ nna kũ kõo kõ gbēno ũ. Àgõ wāna kũ bèerelikõnenaao. ¹¹ Àgõ kokari vĩ ma'ã sari, á mè gõ wāna Dikiri zĩ gūn. ¹² À ponna ke yã kũ á wé dõ yã musu. À mena fõ warikena gūn. À mè kpá wékenaao. ¹³ À kpányĩ ke Luda gbē kũ pò ten kīammanone. Àgõ nibo ke. ¹⁴ À sa mana o á wétāmmarinone. À sa mana oñne, àsun ñ káro.† ¹⁵ À ponna ke kũ ponnakerinoo. À so do kũ soḍorinoo. ¹⁶ Àgõ kũ kũ kõo nna. Àsun á zīda biro. À gbēna kpá kũ takasidenoo. Àsun á zīda dite yāḍorinoo ũro.§ ¹⁷ Àsun yã vāni fīna bo kũ a vānioro. Àgõ yã kũ à mana gbē sīnda pínkine ke. ¹⁸ Tó ani sí ke, tó á a zé vĩ, àgõ nna kũ gbē sīnda pínkio. ¹⁹ Ma gbē yenyīdeno, àsun mōra ká gbēaro, à a tó kũ Ludao. À kēna Luda yān ò pì:

Dikiri pì, akāa mé áni fīna boñma,

akāa mé áni fīna boñma.

²⁰ Tó nà teni n ibere de, ñ poble kpáa. Tó ímime sō, ñ a gba í. Tó n kè le, nteni a o káne a lémmē.** ²¹ Ñsun tó yã vāni zì blemmaro. Ñ zì blea kũ yã manao.

† 12:14 Luk 6:28 § 12:16 Yaa 3:7 ** 12:20 Yaa 25:21-22

13

Mìnatena bùsu gbānadenɔne

¹ Gbē sīnda pínki mì nate bùsu gbānadenɔne, zaakū iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kū ò kunnɔ dìte n pínki. ² Abire yāi gbē kū à bò gbānade yā kpe, ade bò Luda yādítēna kpeɛ. Gbē kū à bò n kpenɔ n zīda dà yāmmɛ. ³ Adi ke yāmanakerinɔ mé òdi vīna ke kpatablerinɔnero, sé yāvānikerinɔ. Tó n ye gbānadenɔ vīna danyīro, n yā mana ke, ani n sáabu kpá. ⁴ Gbānade bí Luda zīkeriime n aafia yāi. Tó n yā vāni kè sɔ, n vīna kene, zaakū à fēneda lokona pānlo. Luda zīkeriime, àdi fīna bone yāvānikeriia. ⁵ Abire yāi à mana à mì nateɛne. Adi ke wétāmma yāi adonlo, á laasun yāime dɔ. ⁶ Abire yāin adì be'ogɔ kpá dɔ, zaakū gbānadenɔ bi Luda zīkerinɔme, òten zī pì kenɛme. ⁷ À baadi fīna boɛne pínki. À be'ogɔ kpá a siriia, à á laganɔ takada sí dɔ. À mì nate gbē kū à de à mì natenɛne. À gbē kū à de à a yā da yā da.*

Gɔɔ kà kāni, ògɔ yekɔi

⁸ Àsun gbēke fīna séro, sé yekɔina fīna baasiro. Gbē kū à ye a gbēdakei, Luda doka pèkerɛame. ⁹ Ò pì, òsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni oro, òsun gbē pó ni dero.† Yā pìnɔ kū yādítēna pānde kū ò kunnɔ pínki kú yā dí gūmmɛ, ò pì: Nḡɔ ye n gbēdakei lán n zīda wēndii bà. ¹⁰ Yenyī dì tó gbē yā vāni kè a gbēdakenɛro. Yenyīme Luda doka papana ũ.

* **13:7** Mat 22:21 † **13:9** Bon 20:13-17

¹¹ À ke le, zaakū á gɔɔ kū ó kúa díkĩna dɔ. Á vuna in gɔɔ kà, zaakū ó surabanaa kà kãni tera de gɔɔ kū o Yesu náani kèla. ¹² Gu sɔ à kà zã, gudɔnaa kà kãni. Ò mì kē gusira yãna ò gupura gōkebono sète. ¹³ Ògō kú ó dɔɔna fãnantē gbēno ũ fayasari kōkō kū wēdenaoo sari pãpãkena kū wé'isariyãoo sari, lékpakōa kū zãnguoo sari. ¹⁴ À Dikiri Yesu Kirisi yãze sé. Àsun tó á dà zĩ doáre are à a nidena kero.

14

Kō taari'ena

¹ À gbē kū à buse ludanaanikena gūn sí yãkete sari. ² Gbēkeno ludanaanikena di pōke tē boro, akū gbē kū n ludanaanikena busanano di nòbo sóro.* ³ Gbē kū àdi pó sīnda pínki ble sún gbē kū àdi pó sīnda pínki blero gya boro, akūsō gbē kū àdi pó sīnda pínki blero sún gbē kū àdi pó sīnda pínki ble taari ero, zaakū Luda a sime. ⁴ Díme n ũ kū nteni dakeno zĩkeri taari ee? Tó à fō ke à fuan yá, a Dikiri yãn gwe. Ani fō, zaakū Dikiri gbãna ni tó à fō. ⁵ Gbēkeno sɔ kú gɔɔ kenon nna de a kenola, gbē pãndenon sɔ kú gɔɔ sīnda pínki leleme. Baadi laasun gō dokōno kú yã kú à zèooo. ⁶ Gbē kú àdi gɔɔ bo di bo Dikiri yãime. Gbē kú àdi pó sīnda pínki ble di ble kú Dikiri gbãnaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kú àdi pó tē di tē Dikiri yãime, à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke dìgō kun a zĩda yãiro, gbēke di ga a zĩda yãiro. ⁸ Tó ó kun, ó kun Dikiri pó ũme, tó o ga, o ga Dikiri pó ũme. Ó kunn yá, o gan yá, ó de Dikiri pó ũme. ⁹ Zaakū Kirisi gà à vù de àgō de gyãwãndenon kú gbē

* 14:2 Kol 2:16

bēnɛnɔ Dikiri ũmɛ. ¹⁰ Kū nteni n gbēndo taari e s̄s̄ bi? Mɔk̄ɔn s̄s̄, à kè dera nteni n gbēndo gya bo s̄s̄? Luda niḡɔ vutena a tintinnwa, ó pínki óni bo ò ze a are,† ¹¹ lákū à kēna Luda yān nà Dikiri pì:

Kū ma kunnaao, gbē s̄inda pínki ni kútemɛnɛ,
gbē s̄inda pínki ni ma ludakena d̄s̄.

¹² Len baadi ni a z̄ida yā baba Ludanɛ lɛ.

Àsun yā kū ani tó a gbēndo fu kero

¹³ Abire yāi òsun k̄s̄ taari e doro. Kū ani k̄s̄ taari e, à z̄eó kū áni yā kū ani tó à á gbēndo fu kero.

¹⁴ Kunna Dikiri Yesu gūn má d̄s̄ s̄ans̄an kū p̄oble ke òiḡɔ gbās̄i a z̄idaro. Ama tó gbē òite kū p̄ó gbās̄i, akū àdiḡɔ gbās̄inɛ. ¹⁵ Tó n n gbēndo n̄es̄e yàkanɛ p̄ó kū n bl̄e yāi, n̄ yenyĩ v̄inero. P̄oble kū n bl̄e yāi n̄sun gbē kū Kirisi ḡa a yāi kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò p̄ó kū a è à mana gya boárero, ¹⁷ zaakū kpata kū à bò Luda k̄inaa b̄i p̄obl̄ena kū p̄óminaaó yānlo. Yāk̄ena a z̄éa kū aafiaao kū p̄onna kū Luda Nini òi n̄ɛo yāmɛ. ¹⁸ Gbē kū àten do Kirisii lán abirekū bà yā òi ká Ludagu, akūs̄ bis̄is̄iri òi a s̄ábu kpá.

¹⁹ Abire yāi òḡɔ k̄s̄ aafia w̄etɛ òḡɔ gbāna karak̄ɔnɛ.

²⁰ N̄sun Luda z̄i yaka p̄oble yāiro. P̄oble s̄inda pínki manamɛ, ama p̄ó kū ani tó n gbēndo fu bl̄ena manaro. ²¹ N̄òb̄osonaan yá, w̄eminaan yá, yā kū ani tó n gbēndo fu pínki, à mana n̄ t̄mɛ. ²² P̄ó kū n̄ náani k̄ɛɛ, n̄ tó à ḡɔnnɛ kū Ludao. Arubarikaden gbē kū adi a z̄ida taari e kū p̄ó kū à z̄èoro ũ. ²³ Tó gbē ten sika k̄e p̄oble kū àten blea s̄s̄, à a z̄ida dà yāmmɛ, kū adi k̄s̄ sé kū a ludanaanik̄enaaoro yāi. Yā kū adi k̄s̄ sé kū gbē ludanaanik̄enaaoro bi durunnamɛ.

† 14:10 2K̄o 5:10

15

Ògõ yekõsi wédõna Ludai gũn

¹ Ókõnõ kũ ó gbãna ludanaanikenaa gũnnõ, séde ò gbẽ kũ ò gbãnarõnõ sé lei n gbãnasarike gũn. Òsungõ ó poyeina kero. ² Ó baadi gõ yã kũ ani ke a gbẽdakenε nna ke a bona mana yãI kũ a zĩnipetenaao. ³ Zaakũ Kirisi dì a zĩda poyeina kero. À kēna Luda yãn ò pì, gbēnõ dõkena kũ Ludao gõnε.* ⁴ Yã kũ ò kē yã pínki, ò kē lédanawá yãime. Luda yã pì dì ó gba mena, àdi ó gba swèε de ògõ tãmaa vĩ. ⁵ Luda kũ àdi n gba mena à n gba swèε tó àgõ nèsedokõnõ vĩ kũ kõo lákũ Kirisi Yesu pó bà, ⁶ de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kũ nèsedokõnõ kũ lédokõnõ.

⁷ À kõ sí lákũ Kirisi á sí nà Luda tóbona yãI. ⁸ Maten oáre, Kirisi gõ zĩri ũ Yudanõne de à lé kũ Luda sè n dizi káakunõne papa, ògõ dõ kũ Luda náani vĩ, ⁹ buri pãndenõ sõ Luda tó bo a sùru yãI lákũ à kēna Luda yãn nà ò pì:

A yã mé à tò mani n sáabu kpá burinõ té,
mani n tó kpá.†

¹⁰ Ò pì dõ:

Burinõ, à ponna ke kũ Luda gbēnõ.

¹¹ Ò pì dõ:

Ákõnõ buri sĩnda pínki, à Dikiri tó kpá,
ákõnõ bùsu gbēnõ sĩnda pínki à a táaki lé.‡

¹² Isaya pì dõ:

Yese zĩni ni bòtõ pá,
ani fute à kí ble buri pãndenõa,

* **15:3** Zab 69:9 † **15:9** Zab 18:49 ‡ **15:11** Zab 117:1

onigõ wé dɔi.

¹³ Luda kũ gbẽ sɪnda pínki wé dɔi tó pɔnna pɛkɛɛáwa kũ aafiaao a náani kũ áten ke yáí, de á wédɔina kara kũ a Nini gbãnao.

Pɔlu zĩkɛna Ludanɛ

¹⁴ Ma gbẽnɔ, má dõ sãnsãn kũ manakɛ pɛkɛɛáwa, á yã sɪnda pínki dõ swáswa, áni fõ à lé dakõa. ¹⁵ Ma takada dí kɛnaa gũn ma yãkenɔ kè kũ swègbãnao dítɛna de àgõ dɔágu yáí, zaakũ Luda ma gba zé ¹⁶ ma gõ Kirisi Yesu zĩkɛri ũ buri pãndenɔnɛ. Matɛn baaru kũ à bò Luda kĩnaa kpááne, de ní kunna gõ adona Luda Nini gáí, ò gõ Ludanɛ sa'obɔ kũ àdi káagu ũ. ¹⁷ Kunna Kirisi Yesu gũn matɛn ãa dã zĩ kũ matɛn ke Ludanɛ yã musu. ¹⁸ Zaakũ má yãke ona vĩro, tó adi ke yã kũ Kirisi kè ma kĩnaa baasiro. À tò buri pãndenɔ Luda yã mà ma yã'ona kũ ma yãkenaa gáí ¹⁹ kũ sèedanɔ kũ daboyãnɔ gbãnao kũ Luda Nini gbãnao. Bona Yurusalemu ma lika wète kũ wèteo ari Ilirikumu bùsun, ma Kirisi baaru kpàkpaa kè papana. ²⁰ Madìgõ ye mà baaru nna pì kpá gu kũ òdi Kirisi yã ma zikiro, de másun bú ba gbẽ pãnde gãnlo yáí. ²¹ Lákũ à kɛna Luda yãn nà ò pì:

Gbẽ kũ odi a yã oñɛ yãronɔ wé ni kè,
gbẽ kũ odi a baaru ma yãronɔ ni dɔrɔ dõ.

²² Yã kũ àdigõ kpá ma suna á kĩnaanɛ gɛn baaakõn gwe.Š ²³ À kà wè ùgbangba kũ madìgõ ye mà su á gwa. Tera sà lákũ yãke dí gõmɛnɛ bùsu díkĩnanɔ gũn doro nà, ²⁴ má támaa vĩ ò wé sikõle sà ma gɛna Sapaini bùsun gũn. Tó ma gɔrɔ pla kè kãáo kũ

pɔnnao, áni zé kemene gena gwe. ²⁵ Tera la maten gé kũ kpányĩo Luda gbẽnɔne Yurusalemu, ^{**} ²⁶ zaakũ gbẽ kũ ò kú Masedonia kũ Girisinɔ zèò ò Luda gbẽ takaside kũ ò kú Yurusalemunɔ kámaza ke. ²⁷ Ò zèò, ama tilasime. Lákũ Yudanɔ Luda aruzeke kpaatete buri pãndenɔne nà, à mana buri pãndenɔ n̄ andunia aruzeke kpaatete Yudanɔne se. †† ²⁸ Tó ma gba pìi nàáne n̄ ɔĩ ma làka, ma gena Sapaini gũn mani bo á kĩnaa. ²⁹ Má d̄s kũ tó mani su á kĩnaa, mani suáre kũ Kirisi arubarikaaɔ papaname.

³⁰ Ma gbẽnɔ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kũ yenyĩ kũ Luda Nini d̄i kpámmao, à fute à ze à Luda wé ke kũmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusaridenɔ ɔĩ, de zĩ kũ mani ke Yurusalemu Luda gbẽnɔ té keíne nna, ³² gbasa mà á le kũ pɔnnao, tó Luda wè, mani su kámma bo á kĩnaa. ³³ Luda Aafiade ḡs kú kááo á pínki. Aami!

16

Fɔkpammanaa

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkerɛa s̄osi gbẽnɔ z̄iri naáre á ɔĩ. ² À a sí Dikiri gũn, lákũ à mana Luda gbẽnɔ ke kũ k̄so nà. À kpái kũ pó kũ à yei á kĩnao pínki, zaakũ à kpà gbẽnɔi dasi kũ makũo se.

³ À fɔ kpá Pirisila kũ Akilaooa. Ma z̄ikeri dakenɔme Kirisi Yesu z̄i gũn. ^{*} ⁴ Ò s̄i ò n̄ z̄ida da kari gũn ma yāi. Adi ke makũme madoro, buri pãnde s̄osinɔ gbẽnɔ teni n̄ s̄ábu kpá pínki d̄o.

⁵ À fɔ kpá s̄osi gbẽ kũ òdiḡs k̄s kakara n̄ ɔnnnɔa.

** 15:25 1Kɔ 16:1 †† 15:27 1Kɔ 9:11 * 16:3 Z̄ir 18:2

À fɔ kpá ma gbě yenyĩde Ερεnetua, àkū kū à Kirisi náani kè Asia bùsun káaku.

6 À fɔ kpá Mariamaa, àkū kū à zĩ kèáre manamana.

7 À fɔ kpá Andarɔniku kū Yuniaooa. Ma buri dake kū ò ó dá kpésiran λελενɔμε. Ò tó bò Luda zìrinɔ té, akūsɔ ò kú Kirisi gūn ma ā.

8 À fɔ kpá Ampliatu kū à de ma gbě yenyĩde ũ Dikiri gūnwa.

9 À fɔ kpá Ubanu kū à de ó zĩkeri dake ũ Kirisi zĩ gūnwa kū ma gbě yenyĩde Satakio.

10 À fɔ kpá Apele kū à zena gbăna Kirisi gūnwa.

À fɔ kpá Arisitɔbulu bedenɔa.

11 À fɔ kpá ma Yuda dake Herɔdiɔa.

À fɔ kpá Nasisu bede kū ò kú Dikiri gūnnɔa.

12 À fɔ kpá Tirifena kū Tirifosaooa. Nɔgbě pìnɔ dì zĩ kè Dikirine manamana.

À fɔ kpá Pesia. Nɔgbě yenyĩde pì zĩ kè Dikirine manamana.

13 À fɔ kpá Rufu kū à bò ado Dikiri zĩ gūnwa kū a da kū maten gwa ma da ũo.

14 À fɔ kpá Asinkiritua kū Flegɔo kū Emesio kū Patarobao kū Emao kū n Yesude dake kū ò kú λελενɔ n pínki.

15 À fɔ kpá Filɔɔgua kū Yuliao kū Neruo kū a dāreo kū Ōlimpao kū Luda gbě kū ò kú λελενɔ n pínki.

16 À fɔ kpákɔa kū Luda gběno lépemmanaao. Kirisi sɔsinɔ gběno fɔ kpàáwa n pínki.

Lézammanaa

17 Ma gbēno, maten oáre à laakari ke gbē kū ò bò yā kū a dàda kpenoi. Òdi gbēno kēkōa ò gbēno sáte. À kēm̄ma, 18 zaakū gbē bire takano di do ó Dikiri Kirisiiro, sé n̄ gberε yā. Òdi taarisaridenō sáte kū lénnao kū yādō. 19 Gbē sīnda pínki á mìnatenā Dikirine baaru mā. Maten ponna ke á yā musu. Má ye àgō yā mana ɔndō vī àgō wésiradenō ũ yā vāni musu. 20 Luda Aafiade ni Setan dúgu zō á gbá zīte tera. Ó Dikiri Yesu gbēke kéáre.

21 Ma zīkeri dake Timoti† kū ma buri dakenō Lusu kū Yasōo kū Sosipatao fō kpááwa.

22 Makū Tetiu kū ma takada dí kē fō kpááwa Dikiri gūn.

23-24 Ma bedē Gayusi‡ kū sōsi gbēno di kō kakara a onn fō kpááwa. Wēte ɔgō'uteri Erasatu fō kpááwa kū ó gbēndo Kaatuo.

Luda tóbnaa

25 Tera sà Luda ni fō à á gba gbāna kū Yesu Kirisi baaru kū maten kpáo, lākū asiriyā kū à utena zaa káaku kū ò bìriameneno de nà. 26 Luda kū àdigō kun gōro sīnda pínki dìte ò yā kū à kēna annabino takadano gūn pì bo gupuraa sà, de buri sīnda pínki le à dō ò Luda náani ke ò gō a yāmarino ũ. 27 Ò Luda mèn do ɔndōde tó bo Yesu Kirisi gāi ari gōro sīnda pínki! Aami.

---

† 16:21 Zīr 16:1   ‡ 16:23-24 Zīr 19:29

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3